

Politikai, közgazdasági és zsidó felekezeti hírlap.

JÜDISCHE ZEITUNG.

Organ für Politik, Volkswirtschaft und jüdisch-konfessionelle Interessen.

אלגעמיינע יידישע צייטונג

אָרנאן פֿיר פּאָליטיק, האַנדעל, פֿערקעהר אונד ייִדיש-קאָנפּעסאַנעללע אינטערעסען.

Table with publication details: Megjelenik 5-ször hetenkint (szombat, vasárnap és izr. ünnepek kivételével), Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Sip-utca 19. sz., Előfizetés: 1/4 évre 5 korona. Hirdetések mérsékelt díjsszabás szerint. Kiadótlajdonos és felelős szerkesztő: Groszberg Lipót.

דיא נעאלאגע העטצע.

נוממעהר זינד עס שאָן פֿיר ער וואָסן, דאָס עס דערן מאַכערן דיעזער העטצע ניכט גע- לונגען, אויך נור פֿאַן איינעם אללערלעטצען אַרטיקל נעמינדע. פֿאַר אַזעס איינע אויטאָקראַטיע- ערקלאַרונג צו ענטלאַקקען. דאָס נעאלאגע- בלאַטט מוסס זיך אַלץ בענגען, פֿאַן אַרונט אַיינעם איינפאַכען מיטגלידערע איינער אַרטיקל גע- מינדע איין פּאַר צושטיממענדיק ציילען צו ער- האַלטען. דיא פּאַר ציילען ווערדען דאָן דרי- בען אַלס גראַסער טראַומע געפֿיערעט, אַלס אַב ווענגעלעכע דיא האַל פֿאַר דער גע- זאממט. אַזעס אַרטיקלעך זיך אין דיא אַרטיקל דער נעאלאגע. פֿירער געוואָרען האַלטען. זא פֿערפֿאַרעט דאָס אָרנאן דער נעאלאגען אויך אין זינער ינגסטען נוממער מיט דער אויטאָקראַטיע- איינסערונג איינעם הערן דרי היינטיק רייז- מאַן אין אונגוואַר, דער צוגלייך גע- גען דיא אַרטיקל שיערסערעכט. איינשטימוציאָן מיט בעזענערקער. וואַס פֿאַר אַזעס.

ווערקצייג דעם האַפּעס הערנאכען, אים דערן אַל- טראַן צו שטעללען, דאָס דיא ווערן פֿאַם מילי- טאַר-דיענסט אויסגעשלאַסען, דאָס אַבער מיט איינער אויסער-אַרדענליך האַקען עקסאָר- שטייער בעלעג ווערדען מאַכען. וויר האַבען דיעזען שאַרליכען אַנטראַן שאָן איינמאל אַן דיע- זער שטעללע בעשפּראַכען, אונד זינע נוממעהר ערפֿאַלגע אַב לעהנונג זימענס דער מא- יאָריטאַט דער דומא גיבט אונס אַנלאַסס, אויף דיעזע אַנגעלעגענהייט צוריקצוקאָממען.

דיעזעניגען דער ג' העררען אַבאָנעמענטן הערען פֿראַנומערציאָן אַם 15 מאַי אַבלייט, זאָוויא יענע, דערען אַבאָנעמענט אַם 1 מאַי צו ענדע גינג, ווערדען אום שליינגע ערנייערונג-הערזעלבען דרינגענד ערוכט, דאָס אים אין דער צענע- זונג דעם בלאַטטעס קיינע שמאַרונג איינערעמע- יודען אונד מיליטאַר-פּפּליכט אין רוסלאַנד. גיכט דיא יודען האַבען דיא נייע- דערלאַנגען רוסלאַנדס געזען געגען יא פֿאַר פֿערטוראָבט. דיעזע וואָרטע דער וואַהר- הייט, דער פֿיר דיא רוססישען האַפּקרייזע אויסערעס- ביטטערען וואַהרהייט, דאָנגערטע דער אונטער- שראַקקענע דעפּוטירטע ראַדנישע פֿיר דער רוססישען דומא אין איהרער זימינג פֿאַם יינגסטען פֿרייטאג צו.

צוריקקעווייזענדיקע אונטערזיך און דאס ווען דאס
געוויסע ווערען אונטערזיך אונטערזיך אונטערזיך
דיא פאלע ווען מיסע אונטערזיך דאס ווען זיי
מיסע דער זעכענע אונטערזיך דאס ווען זיי
טאג הייליג געהאלטען ווערען זיך דעם ווען
ווען נאך גאטעס זעכענע געשאפען זיך
אונטערזיך און זעכענען רוחען זיך ווען זיי
אויך און זעכענען טאג רוחען זיך און זיי
סטען אבער דעם אונטערזיך זיי פרייע לאנד זיי
דער האט דאס רעכט צו גלויבען וואס ער וויל
וואס געוויסע אונטערזיך דאס ווען זיי
פערטאסען האבען ווען רעליגיע אונטערזיך
רעליגיע פרייע פרייע זאמסטאג זאמסטאג
טאג מיטוואך וועלען טאג יעדער וויל קאן
ער רוחען אבער ווען ווען דאס היילונג דעם
זאמסטאג בעפעלען אונטערזיך דעם ווען זיי
דעם גלויבען צווייטע און צו הייליגען זיך
האנדעלן ווען פערטאסען אונטערזיך אונטערזיך
אונטערזיך אונטערזיך

צור פאנס לאווישען בעווע-
גונג ווען אונטערזיך אונטערזיך אונטערזיך
דעם דאס לויטשקע אונטערזיך דאס מיט און
דעם פארדער זאן לאנגע און שטייט לעבען
ווארטען זיך קורצעל און דעם ספעסער בישאף
פאר ווען מיט דער ביסטע דעם פארדער
ס מיט זאך אבערזעלען אונטערזיך דעם פאר-
דער לארסלויס מאיך דער ווען פאנסלא-
ווער אונטערזיך זייעס אטעס פערטאסען
ווארדען ווערען און זיין אטע אונטערזיך
דער בישאף בעשעיד דעוועס געזיך און אבשלא-
נגער ווען אונטערזיך דאס ווען דאס לויטשקע
אללזאמט צום לויטשקען גלויבען אבער-
טרעטען ווען מאן אירעס פערלאנגען ניכט
וועלפארט.

שלאנגערייא אין איינער
סינאגאגע אונטערזיך דאס גאלישען שטאט
בראדער ווען בעריכטען און דער היענען
גראסען סינאגאגע קאס עס און שבת נאכמיט-
טאג צו מיטע בעריכטען שקאנדאלגענען
דאס היענען ציגנטען בעצאגען איינען אירער
געוויסע געזאסען אונטערזיך דעם פערדע אלס
דערטער אונטערזיך קינדען און דאס ער און שבת
נאכמיטאג און גראסען ביהביי איינע רעדע
האלטען ווערען דאס "הסודים" פילמען אבער
פארדער דאס גאטעסעס אונטערזיך בענאנגען "תהלים
צו זאגען" אינדעם זא פארטאסען דאס דאס
ציגנטען ניכט וואס ווערען זא צו שטארען
דעווע דראנגען יעדאך מיט שטארקען און אונט-
ערזיך אונטערזיך אונטערזיך זאלאנערייא דאס איין
געוויסע נאכשפעל האבען דירפטע.

דער פראצעס פאלויני-
לענד דעם מיסע ווען עס נאך דעם
וואנשע דעם פערטאסען לענדעל גינגע
אין צווייטער פערטאסען אונטערזיך
צו זייעס לעבען ערוואכען אייך דאס - פאן
אונטערזיך מיטגעשטימען - רעדען און
וועלען זיך פאלויני ווען הולדען געגענאבער
אלס פערטאסען אונטערזיך אלס פארדער
דעם קאנפעסאנעלען פרייעס און זיין
איינשפיעלע אונטערזיך נאמליך לענדעל און
אבערלאסט "א נאם" מיט איינע ארטיקעל
פיר דעם אונטערזיך איינען נייען פערטעס-
פראצעס מאכען מיסע עס הייסט אין דיע-
זער אונטערזיך אונטערזיך אנדערעס: ער (פאלויני)
ווייס און בעסטען דאס דאס געשווארען און
נור בענאנדיגען זיא גלויבען עס זיא אירער
פליכט מיך דעם קאמפליקען צו פערטאסען
לען וויל זיא פירטעטען דאס דאס פערטאסען
באנדע פאלויניס יודענהעטען פער-
אונטערזיך ווערען איך האטע פועלליכט
אנטיסעמיט ווערען מיסען מיסען דאס איך
פאן אונטערזיך גערעכטען פערטאסען ער האט
זיין גאנצע לעבען אין דער אונטערזיך פאן
מאדענע האנדלען אפגעשליכען הייערן אונט-
ערזיך אונטערזיך דאס פערטאסען - לענדעל
ווערען פאלויני איינע נאנצע רייע נייער
פערטאסען פאר דאס אבער קיינע אונטערזיך פאן
פאלויני נאכמאלס געקלאנט צו ווערען דא דיע-
זער זיא בעקאנטליך פאן צורערסען

קלאנע דירעקט געצוואונגען ווערען
מוסטען

דער פראצעס געגען דאס
רויב מארדער פאן דאס און זיך
טע און דעם צוויי יונגען פערטאסען
אויפגען עררענען מאטעסען אונטערזיך דעם
קאבען מירא לאקאטאש ווארדען דא
אירען ציגנען קינדער פערטאסען דא געגען
אירע נאכטען פערטאסען אונטערזיך פאר-
געטען ווארדען דעווע קאבען דעם אונטערזיך
טען ציגנען אונטערזיך געגענאבער-
שטעלען ריידענדיגע שטאלטען זיך דאס
איינע סענע צווישען דעם אונטערזיך לולויא
לאקאטאש מיט אירעס זאכען איינע
וואס בוסטער וויינען שלאס זיא דאס קינד
אין אירע ארמע אונטערזיך קוסטע עס אונטערזיך
מאלע און דער קליינע קאבע שלובצע הייער-
ברעכענדיג זיא דאס פיעלע דער אונטערזיך זיך
דער פערטאסען ניכט ענטהאלטען קאנצען - הייסע
און דאס טאג דער פערטאסען ווערען דאס
צווייטע פערטאסען נאך אונטערזיך פארטעטען

וועלכעס פאר אונטערזיך
מאנעס און איינע האטעל צו ווען
האט זיך דער פרייע וויינאנדער לורווי
שווארץ דורך איינע רעוואלוציע שוסס גע-
פארטעטען שווארץ און בוז פאר קורצע צייט
שעך דער וויינאנדער מיט צעסען זעלכעס פער-
טאנען האט ער אונטערזיך רייע פערטאסען
זייעס געווען צייט לויטשקע און איינע
נאללען לויטשקע דאס און זעהר קוואלען עס
צוואנג און דאס געשאפט צו פערטאסען אונט-
ערזיך אונטערזיך צוריקגעווען אין דער
לעצטען צייט שטעלע זיך דאס גאללענדיגע
ווערען זעהר שטארק איין - לורווי שווארץ
דער אונטערזיך שווארץ שטאמט אונט-
ערזיך פיעלע יארע הינדורף איינע וויינאנדער-
האנדלונג בעזאסען אונטערזיך פאר עטווא
ע יארען נאך ווען

דאס פערטאסען דעם
פירטען איינע בורג דער און
פראצעס געגען דעם דעראקטאד דער צוקונפט
מאקס הארדען פאלש געשווארען האטען
אין פאן זיך דא בעשולדיגע דער האטען-
סאלטאט (מיטשכ זכר) אבער וועלען ערפאל-
טע אויף זייעס שלאסען לעבען גע-
דער פערטאסען פירטען דער בעקאנטליך
קראנק אונטערזיך ווארדען אינעם שפיטאל דעם בער-
לינער קרימינאלס געבראכט דער קראנק פירטען
ליינגען ביים פערטאסען און זייעס שלאסען
אונטערזיך מיט מאנען געטויטען צו הא-
בען עס ווארדען אונטערזיך יעדאך צוויי ציגען
געגענאבערזעטעלען און וועלען ער זעכען
קיינס אטענעטען פערטאסען פיר דאס שטעל-
לונג דעם פירטען אויף פרייען פוסס ווארדען
איינע קויציאן פאן איינער האל-
בען מיליאן מארק אונטערזיך פאן
דער שטאטאטאנאלשטאט יעדאך צוריק-
געווען

(אונטערזיך) דער ווערען קינדער-
פראיין ניכט נאכשפעלען אונטערזיך בעקאנטע
ויליאם פקעטע זענטא אנטאן סאלטאט דעווען יאזעף
שמירם האטענדיקע פאנראטען אונטערזיך ווען (כונע-
נאסע 16) לעפאלד בוששען סאטאטאן

מאנען יאזעף ביטערזאסען

אויס דעם אונטערזיך ווערען
- ברושען - איינאנדערזיך - איינערזעללאצאן -
אין דעם בירדען יונגען זייענען דעם
אונטערזיך ווארדען דאס בעראטונג
אבער דאס בירדען פארטעטען און
האטען דעווע דעכאטען בראכע דער רומא-
נע שטארקע מיט און און פרייען בעשול-
דיגונגען ווען אונטערזיך אונטערזיך דער
רומאנען אין אונטערזיך פאר נאך איינער רעדע
דעם אונטערזיך לורווי האללאס פיר דא
העכונג דער פראווינציע שטארקען דער

קראטע סופילא זא העכט געגען דא
אונטערזיך ווערען אונטערזיך דעם קראטע-
שען באנוס באראן רויך דאס ווען פאל-
דענט נארוואי און ווערדען צו און
נינג רייע אונטערזיך מיט דער ענטזענען דעם
ווארטען דראטען און שלוסע דער זייענע
פאלטע איינע איינע פאלטע ללא צי און
דעם אונטערזיך בעלא נארו ווען דער
סאציאליסטישען בעוועגונג
אונטערזיך דעם בוייערן ווארדען מיט-
סטער גראף אונטערזיך אונטערזיך אללע-
מייעס בייפאלל אונטערזיך דאס דא רענע-
ווען בערייטע ווארדען מאכענען געגען דא
אויפגעלער אונטערזיך האבען

אין דער פארטען זייענען העלט דער
מיטטער פיר קראטען געווא יאסיפ-
ווייטש איינע רעדע געגען דא אונטערזיך
סופילאס ווארדען דער קראטע פראנץ
ווער באנייטש קראטע בעשווערען אין
קראטע שפראכע פארבראכען הערן סו-
פילא דער דעם קראטען מיטטער אונט-
ווארטען ווארדען דאס ווארטען ענט-
צאגען - אלס לעצטער רעדנער שפראך
דער פאלקספארטייע בעלא האקאוו קו-
געגען דא איינע ווארדען עלעמענטען וועל-
בע דא קליינע לאנדווערזע אונטערזיך דיעזער
הערד שפראך אבער ניכט אונטערזיך
זאנען אונטערזיך דא סאציאל-דעמאקראטען
אונטערזיך אללע דאס מיט דער פאלקספארטייא
ניכט איינערזעטען זיך

צו בענען דיעזער זייענען אונטערזיך
מיטטער גראף אונטערזיך און זייעס
אויסוואנדערונג פארטען זייענען וועל-
כעס דא בעראטונג דער אונטערזיך דא
העכט פערטאסען דער טראנספארט-אונט-
ערזיך אונטערזיך אונטערזיך דעם ווער-
קונטערזיך דער אונטערזיך אונטערזיך דער-
גלויבען מער ענטהאלט

אונטערזיך דעם פראווינציען פיר
דא אונטערזיך בעפרייען זיך פאלגענדיג:
מירדערהייט קאנצען נור מיט בעווללונג
אירעס פאטערס אדער פארטונדס אונטערזיך
נור דאס אונטערזיך ווען נאכגעוועזען ווערען
דאס אירע אונטערזיך און אויסלאנדע גע-
זיכערס אונטערזיך פערטאסען קאנצען פאן
אירעס 17 לעבענאירע און נור מיט בעוול-
לונג דעם מיטטערזיך דעם איינער אונט-
דעם האטען מיטטערזיך אונטערזיך
דיעזער בעווללונג אונטערזיך און דא בעדונג איי-
נער קויציאן געקייפט פערטען קאנצען ניכט
אונטערזיך דיעזענען געגען וועלכע איין
שטראפ פערטאסען און צווע אונטערזיך דא
צום פרייעס פערטאסען פערטאסען זיך
עלמערן דא אירע קינדער אונטערזיך 15 יארען
אדער זאנעטע ערווערס אונטערזיך אונט-
האטען צוהייערע לאסען וועלען אונטערזיך דאס
דער פערטאסען געווערען ווערען דיעזענען
דא איינער דעם געלעבטען ניכט פערטאסען
וועלכע פאן דעם בערענענען פערטען
שטאטע פיר דא איינאנדערזיך פארטען
בען אונטערזיך דיעזענען דעם צו קאלאניאלע
אדער אונטערזיך צוועקען אונטערזיך בע-
פארטען אדער דא פארטען קונטערזיך דיעזענען
קאטען אין איינעם געשטעלע ווארדען דיע-
יעזען דא פאן איינעם און שטאטען קאטען
נאכווען בעפארטען ווארדען אונטערזיך קא-
טען ניכט ערעטען האטען ענדליך דיעזענע-
נען דא אויך גרונד אנדערע געזעצען און דער
אונטערזיך פערטאסען זיך

דא שטראפ בעשטימטונגען
דיעזעס געזעצען ענטווארפעס בעצעהען זיך אויף
דאס פערטען דער פאלקס קונג צור
אויסוואנדערונג (געזאנען ביז צו
יאהר אונטערזיך שטראפ ביז 2000 קראנען)
אויף דאס גלייכע פערטען בענאנגען איינע
זונגע ווען אדער דורך אפגעשליכע רעדע (2
יאהרע געזאנען אונטערזיך 4000 ק געלדשטראפע)
אויף איינאנדערזיך אונטערזיך פאס און זיין

רע יאחרע ביו אין פראצעס צור שלום-
פערדאנדלונג געשוויגע צור דעמיטיווען ענט-
שידונג קאמט? אינדעסען ווירד הערר דר
דיכאנן - צומאל ער אדווקאט איז - ניכט
וואגען פאן דער שמאטליכען וויסדקיטען
זא דע שפעקטירליך צו שפעקען וואה-
רענד ער דאס ארטה שיעדענדיגט אין
אונדערדאטער וויזע דער אפגעטליכען פער-
אכטונג פרויעקען ווילל.
דעם בעווויזט דאס ער נור דעם נאמען נאך
ארטה איז אונד אונטער ארטה פלאנגע דען קאר-
דען דער נעאלאגיע שיעט. דארום איז
דען אויך זינע אויפיקאצאנס אייסערונג פאל-
ליג בעדייטונגסלאז.

פערשיעדענע ניוואקייטען.

(אין דער פראגע דער אפ-
פירציער סגעאלטער) דאס צו איינער
קרויזע אים געמינאמען מיטערואוס צו פיהרען
דראמטע שטעקט - וויא מאן אים ווייזע מעל-
דעט - איין "קאמפראמיס" בעפאר, וועלכע
זאן וואהל דא ווינשע דער געמינאמען אלס אויך
דא דער אונטערשיען רעגירונג בעפריידיגען
זאלל. דיעזעס קאמפראמיס געהט דאן דאס
דאס געמינאמען בידושעה פיר דאס יאהר 1908,
אין וועלכעס דא ערהאטען אפציערס-נאזשען
אויפגעקאממען ווארדען, וואהל אים יוני דען
דעלעגאציען צו אונטערברייטען, זיי-
נע פער האנדלונגען יעדען אויך דען
הערבוס צו פערשיעבען זייען.

(יידישע נאציאנאליסאט)
וויא אונטערען לעזערן בעקאנט, שמרעכט דא
יידיש-נאציאנאלע שטודענטענשאפט אן דען אס-
מערדיגשען אינווערויטאמען שאן זייט לאג-
געזער צייט אן, דאס ביא דען אינשדרייבונגען
איינע איינע רובריק פיר נאציאנאליסאט איינ-
געפיהרט ווערדען, דאס זיא מיט דער בעצייכונג
"יידיש" אויספיללען וואללען. דער רעקטאר דער
ווינער אוניווערסיטאט האט נון אים פערלופע
דער דעסחאלב געפלאגענען פערדאנדלונגען דען
יידישען שטודענטען בעוויליגט, דאס יענע, דערען
מוטער-שפראכע דא היימיש-יידישע מונדארט
(דער זשאראן) איז, דא דובריק: מוטער-
שפראכע מיט "יידיש" אויספיללען דען איבריגען,
וועלכע איינע אנדערע מוטערשפראכע האבען,
ווארדע דאס רעכט איינגערייסט, דא וואר-
טע "יידישער" נאציאנאליסאט ערויכטליך
צו מאכען. דער רעקטאר פערשפראך, דיעזע
נאציאנאליסאט-בעצייכונג אין דא שטאטיסטי-

פאירלעטאן.

איז וידענפערטעל צו ראם.

— היסטארישע ערשטלונג אויס דעם 14 יאהרונדערט. —
(19 פארטועטונג.)

איך זעלבער זאגע ווי אונטערן שידען (זאגע דא
גרויע מיראס), אבער איך זאגע דאך, עס ווארע אונטערט,
זיא צוריקקאלשען צו וואללען.
אונד אונטערט, איינעס פאטער זיין קינד פארצוענט-
האלשען, פינטע סאטעל מעהר פיר זיך זעלבער, אלס פיר
דא גרויזן הינצו. אבער, מיראס, מיר פעהלט נאך דאס
לעטצעטע גליעד אין דער קעטע - דער נאמע דער פא-
מיליע, דא זיך דעם קינדעס ענאייסערט האט.
דא גרויזן שטעטלעך דען קאפף.
דאריבער קאנן איך דיר, נאכט איז מיין צייגע, קיינע
אויסקונשט נעבען, מינע סאכטער האט דיעזען נאמען, דען
זיא אהנע צווייטעל געקאנט האבען ווירד, מיט איינס גראב
גענאכטען, דער איינציגע, דער אום דאס געהיימטע דעסעל-
בען ווייס, איז מיין שוועגערזון בארוך, דער אבער איז
ניכט היער, זאנדערן אויף איינער האנדעלסרויזע, וואהרשיינ-
ליך קאמט ער אין אויגען וואפען, פיעלליכט אויך פיהרען
נאך, צוריק; דאן מאנט דא מיט אים זעלבער רעדען,
וואס איך וואכטע, דאס האב איך דיר מיטגעשטיילט, סא-
מיעל, אונד צוואר צווייטע דעסווענען, ווייל דא מיר זאנט,
עס זיא איין פאטער, דער נאך ווינעס קינדע פערלאנגע, איך

שען אויסוויזע אויפגעטעמען, אין דער-זעלבען
אונטערדערונג קאמען דא פערטערטער דער וויר-
שען שטודענטען-פערבינדונגען אין דא לאגע, דעם
רעקטאר צו פערזיכערן, דאס זיא מיט אללען
קראפטען פיר דא פרויהייט דער ווייס.
סענשאפט איינערעטען וואללען אונד זיך
העכיא מיט דער ליבעדאלען שטודענטענשאפט
אללער נאציאנען סאלדאריש זעהלען.

(דאס נאמאל פיר יודען אין
דען יידישען געביידען) דאס
יידישע געביידע פאן דור באן (זיד-אפיקא)
ענטווענדעטע אן דען געבירען פאן נאמאל, דערען
נאמאל, איינע דעפוטאציע, דאס דעם גע-
בערנאר איינע הערליך אויבערשטעטע בע-
גרויסונגס-אדרעסע איבעררייסען, דער שפיע-
בער דער דעפוטאציע בעליקקוויטשע העררן
נאמאל צו דעם האפען פאסטען, אויך וועלכען
אידן דאס פערטרויען דעם קאנינס געזעצט
האבען ער בעשאפען, דאס דא יודען שאפליך
זייען אויך איהרען גלויבענטענעסען, דער טראשען
זינער הערפארטאנדען שטעללע נעמאלס פער-
געסטע, דאס ער יודע זיא - הערר נאמאל
דאנקטע דער דעפוטאציע פיר דא ערהענבענע-
נינג אונד פערזיכערטע איהר, דאס ער דאס
לעבען אונד ווירקען דער יודען אין יוד-אפיקא
מיט דעם גראססטען אינטערעסע אונד "נאטי-
ליכעס וואהל וואללען" פערפאלגען ער איז איבער-
צייגט, דאס דא יודען פאן נאמאל זאן וויא איהרע
גלויבענטענעסען אין איהרע לאנדערן הורד
איהרען פלייס אונד איהרע אנהאלטליכקייט צו
איהרעס וואהלאלטע נייערליך דען בעווויזע-
בריינגען ווערדען, דאס אין יודעס לאנד אין זיי-
נעם אייגענען אינטערעסע האנדלען, ווענען עס
דא יודען אויפנימט אונד אלס פרייע גלויב-
בערעכטיגטע בירגער בעהאנדעלען, דא יודען
סיססטען נאך איסטער פיעל מעהר לייטשען פיר
דאס אללגעמינע וואהל אלס יעדער אנדערע, דען
ליידער ווערדען איהרע האנדלונגען נאך איסטער
אויטער איינע בעזאנדערע פרייזונג געקאממען
אונד דער קליינסטע פעהלער איינעס איינציגען
יודען ווערדען נאך אסטער אלס אין גראססטע
געברעכען דעם גאנצען יודענשאפט צור לאסט
געלעגט.

(אין דעם נאמאל פיר איי-
נען יידישען רעסעסער) אין דער
אמעריקאנישען שטאט אינדיאנא פאליס
ווירד דעמאלסט אין דענקמאל-ברונגען פערמיט-
געשטעללט ווערדען, דער דעם אנדערקען דעם
אין טראנישער וויזע אום זיין לעבען געקאממע-
נען אונטערזעהענען בירגער נאמאל מאגרייס

אויס אפגעטליכען געלדערן ערוויכטעס ווארע-
מאריס האט ביא איינעם גראססטען בראדער,
דער פאך איינער צייט אין דער שטאט ווי-
סדעצע, מיט סאדעס-פערזאכענענעם העלרענימוט
אין דעם צענדל מענשען פאך דעם
זיבערען פירטאך גערעטעטע אלס ער
דאן אין דאס ברענגענדע הויז צוריקקערטען,
אום זינע רעטומטעראטאניקייט פארצוועצען,
ווארד ער זעלבסט פאן דען פלאממען ערפאסט
אונד ביססטע זיין לעבען אין, דעם אנדערקען
דיעזעס העלרענימוטעס איז דאס דענקמאל גע-
ווידמעט.

(אבלעבען איינעם גראס-
סען תורה) וויא אום אויס קאלאמא
(נאליצען) געזענען ווירד, איז דאזעלכעס
דער דאראנע סובראכניער, הרב משה יעקב
תאומים ז"ל, נאך 20 יאהרעס אטארען,
אום אלטער פאן 75 יאהרען נפטר געווארדען.
תעצביה.

(אייבער דא שבת אונד
זאננסאנגס-רוהע) פערפאלגענליכט אים
געווארקער "מארגען-זשורנאל" איינע אמעריקא-
נייע פערזאנליכקייט איינע ארטיקלען, אין דעם
עס אינטער אנדערעס הייסט: "פאם רעליגיאנען
שאנדפונקט אום איז דער סאכבאטע איינע
איינריכטונג, צום בעסטען דער מעשהיים גע-
דאכט, אום דא מענשען-פאמיליע צו לעהרען,
וואן מאן רוקען זאלל, דאצו איז דער סאב-
באטע געשאפען ווארדען, דאס דער טאג דא
צייט דער ארכייט אונד דא נאכט דא צייט
דער רוקען איז, דאס לעהרען אום דא טהיער-
אונד פפלאנצען-וועלט, דא זאנען געהט אויך
אונד רופט אללעס צור טהאטיקייט, דער אד-
לער שטייגט האך אין דא לופט, אום דא
שארטאלען דעם ליכטעס צו עמפפאנגען, דא
בלאטטער אום בוים, דא קאספען אום שארדך
ענטפאלשען זיך דעם ליכט אונד שלעסען זיך
בוים הונקעלווערדען, עס איז דא נאטור, דא
אום לעהרען, דאס דער טאג דא איז צור אר-
בוים, דא נאכט צור רוהע, דער סאכבאטע האט
אנדערע בעדייטונג, ער רייכט צוריק אום אלטע
טעסטאמענט, עס ווירד אום געזאגט, ווייל נאכט
דא וועלט אין זעכס מאגען שוף אונד אום זיע-
בענטען רוהטע, זא זאלטע דא מענשהיים דעם-
גלייבען טהון, זא פערבאנד זיך דעם מענטשן דא
אויפפאסטונג פאן דעם גאטליכען ארישפונג
דעם סאכבאטעס... דא יודען בעהויפטען, דאס
אללעס, ווארדען דא מענשליכע געזעלשאפט
רוהט, אללעס, וואס איז פערנאלאסט, פאטער
אונד מוטער צו עהרען, אויך דא 10 געבאטע

ווייס, וואס דאס הייסט, זיך זעהען נאך זינען קינדערן;
אללע, דא איך געבארען, זיעבען אן דער צאהל, האבע איך
פאך מיר הערטראגען זעהען נאך דעם נוסען ארט, אינד מיר
אויס ניכטס געבליבענען, אלס דא זעהנוכט נאך איהנען, דא
מיך בעגליישען ווירד, ביז אויך איך מינען קאפף אויף דאס
שטעבען-קוסטען לעגע, דארום מאכטע איך יעדעס, דער
אין פערלארענעס קינד זוכט, העלפען, עס וועדער צו ער-
לאנגען.
"מיראס", ענטווענדעטע סאטעל בעווענט, "פיעלליכט
האפט דא צו ווייא פאטער אויף דא שפור איהרע פער-
לארענען קינדער געבראכט, איך קאנן דיר ניכט זאגען, וויא
עס צוזאממענהאנגט, אבער דורך דא נאכריכט, דא איך פאן
דיר היער מיט פארטנעהמען; ווירד מאגליכערווייזע אויך
מינע סארא הא אונס וועדער צוגעפיהרט - אונד נון,
מיראס, זאג מיר, אב דא אונטער עטוואס בעדארפטען?
האפט דא געלד נאכטאן, אדער קאנן איך דיר זאגט אר-
גענד איינען דיענסט ערווייזען?"
דא גרויזן מאכטע איינע פערטיינענדע געבערדען,
"איך בעדארף ניכטס; פיר מינע ווענענען בעדייטעניסעס
איז אויסריכטענד געזארגט, נעה מיט נאכט, סאטעל, אונד
מאגען דינע בעמיהונגען געווענעס זיין?"
קיים איינע שמונדע שפאטער וואר עס, דאס סאטעל
וועללעטרי צום צווייטען מאל פאך דעם קארדינאל קאלאנא
שפאנד אונד דיעזעס אין עררענונג צוואר, אבער פאלקאמ-
מען קלאר אונד פאכגעמאסט בערויכטעטע, וואס ער פער-
נאכמען.
דא פארבע נינג אונד קאם אויף ווינעס צוהארערעס
וואנען, אונד טראשען דער זעלבסטבעהערשוונג, וועלכע אים

יאהרעס-זאנען פאלגט.